

Norsk potetproduksjon 2022

Per J. Møllerhagen

NIBIO Grøntproduksjon, Apelsvoll

per.mollerhagen@nibio.no

Arealer

Det totale potetarealet i 2022 var 118 905 daa (endelige tall fra Landbruksdirektoratet). Dette er en økning på ca. 3 700 daa sammenlignet med året før. De oppgitte arealene er de arealer som det er søkt produksjonstilskudd på. Det vil alltid være en del potet som settes i tillegg til dette, anslagsvis ca. 4-5 000 daa hvert år. På Østlandet ble arealet økt med ca. 3400 daa, mens det var en økning på vel 500 daa på Vestlandet. Det var mindre forandringer i øvrige landsdeler.

Hele 77 % av det totale potetarealet ligger på Østlandet. Det er fortsatt Innlandet, Vestfold og Telemark, Trøndelag og Viken som er de fire største potetfylkene. Innlandet er det desidert største, med 59 892 daa. Vestfold og Telemark hadde 15 357 daa, mens Trøndelag og Viken noterte seg for henholdsvis 13 491 og 13 129 daa. Rogaland hadde et areal på 6 453 daa i 2021 (økning på ca. 400 daa fra 2021), mens Vestland er minst i landet) med 1 084 daa

i 2022 (hvorav 85 % i Lærdal). I de tre nordligste fylkene ble det satt 4 286 daa, som er en liten økning sammenlignet med 2021. Potetarealet i Troms og Finnmark var 2 717 daa, som er en liten økning sammenlignet med 2021. Det dyrkes potet på 1,2 % av det totale jordbruksarealet det er søkt tilskudd for (9 835 325 daa).

Trenden fra tidligere år med nedgang i antall produsenter og økt areal pr. enhet har fortsatt i 2022. Antall produsenter som søkte produksjonstilskudd på potet i 2022 er redusert med 23 produsenter til 1440. Dette utgjør 4,0 % (3,9 % i 2021) av de 36 299 som totalt søkte produksjonstilskudd i jordbruket i 2022. Her er også arealer under 5 daa tatt med. Tabell 2 viser at gjennomsnittlig potetareal på landsbasis nå er 83 daa, som er en liten økning sammenlignet med de foregående år. Det gjennomsnittlige arealet pr. produsent var i Innlandet på 153 daa, Vestfold og Telemark 122 daa og i Trøndelag 71 daa.

Tabell 1. Potetareal som det er søkt produksjonstilskudd på, i dekar. Kilde: Landbruksdirektoratet

	1999		2009		2020		2021		2022	
	dekar	%	dekar	%	dekar	%	dekar	%	dekar	%
Østlandet	106614	71,9	101107	73,5	88247	77,1	88438	76,7	91807	77,2
Vestlandet	11650	7,8	11719	8,5	6664	5,8	7012	6,1	7537	6,3
Midt-Norge	22452	15,1	17971	13,1	15462	13,5	15625	13,6	15275	12,9
Nord-Norge	7794	5,2	6853	5	4090	3,6	4199	3,6	4286	3,6
Totalt	148510	100	137650	100	114463	100	115274	100	118905	100

Vestlandet: Rogaland og Vestland

Midt-Norge: Møre og Romsdal, Trøndelag

Nord-Norge: Nordland, Troms og Finnmark

Østlandet: Øvrige fylker

Tabell 2. Antall potetprodusenter, totalt potetareal og areal pr. produsent. Kilde: Landbruksdirektoratet

	1999	2019	2020	2021	2022
Antall produsenter, stk.	9839	1507	1505	1463	1440
Potetareal, daa	147432	116815	114463	115274	118905
Areal/produsent, daa	15,0	77,5	76,1	78,8	82,6

Avlinger og produksjon

Tallene for avling viser at det ble produsert totalt 368 900 tonn potet i Norge i 2021. Dette var vel 7 000 tonn mer enn i 2020. Merk at dette er foreløpige tall, og at korrigeringer vil komme. Avlinga pr. daa var 3 095 kg/daa i 2021. Dette er litt lavere avling enn det foregående året. For 2022 er det forventet at avlingene både totalt og i kg/daa blir høyere enn i 2021. Selv om arealene er redusert i de seinere åra, ligger den årlige totale produksjonen på rundt 350 000 tonn. I alle de tre viktigste potetområdene på Østlandet (Solør/Odal, Oslofjordområdet og Mjøsområdet/Hadeland) er det rapportert om bra avlinger i 2022 og med bra kvalitet. I Trøndelag er det rapportert om lavere avlinger og middels bra lagringsevne etter en tøblete sesong. På Jæren er det rapportert om store avlinger og stort sett fin kvalitet så langt (pr. desember). Landbruksdirektoratets lagertelling 1. november 2022 viser at lagerbeholdningen for matpotet er noe under middel for de siste fire årene (50 578 tonn i 2022 mot 52 501 t i 2021), mens beholdningen for industripotet ligger 10,5 % over fjoråret, med totalt 125 625 tonn på lager. Totalt betyr dette at 176 203 tonn lå på lager pr. 1. november 2022.

Sertifisert settepotetproduksjon

Settepotetarealet og omsatt kvantum de siste åra er vist i tabell 4. Arealet har økt fra ca. 8 000 (2009) til 8 923 daa sertifisert vare i 2022, 266 daa mindre enn foregående år. Omsatt mengde settepotet har variert noe de siste åra (6 000 tonn for 15 år siden til vel 10-11 000 tonn de siste åra). Våren 2022 ble det

solgt 10 589 tonn settepotet, som er en reduksjon på 300 tonn sammenlignet med foregående år. Det produseres desidert mest sertifiserte settepoteter i Innlandet fylke, og da med hovedtyngden i Glåmdalen mellom Elverum og Skarnes. De tre sortene som ble dyrket på størst settepotetareal i 2022 var: Lady Claire 1 190 daa, Asterix 1 189 daa og Innovator 1 210 daa. Mandel, Fakse, Folva, Fontane og Solist lå alle på mellom 200 - 850 daa i sertifisert produksjon. Colomba var størst blant tidligsortene og ble dyrket på 339 daa. Av norske sorter ble det dyrket størst areal (daa) av Nansen (149), Laila (136), Beate (261), Peik (162) og Rutt (128).

Det er interessant å se på effektiviteten i settepotetproduksjonen målt i kg/daa omsatt vare. I 2022 ble det omsatt 1 182 kg/daa fra 2021 - avlinga, dette er på linje med de foregående to åra. Mengde omsatt vare var 10 859 tonn våren 2022 mot 11 162 tonn våren 2021.

Salget av settepotet pr. daa er lavt sammenlignet med avling i kg/daa av hele potetproduksjonen (tabell 3). Dette kan delvis forklares med at i settepotetproduksjonen blir riset sprøytet ned tidligere enn i øvrig produksjon og gjødselnivået er redusert. Dette for å få mest mulig avlinga i settepotetfraksjonene. Produsenter som dyrker sertifiserte settepoteter, bruker i noen grad settepotet fra egen avl påfølgende år, noe som ikke kommer fram i statistikken. Dette kvantumet kan anslås til 1 300-1 500 tonn (15 % av egen produksjon i gjennomsnitt for alle dyrkere av sertifisert vare brukes til eget bruk påfølgende år). Settepoteter omsettes i 30-45 mm, 35-50 mm og 45-55 mm

Tabell 3. Avlinger i kg/daa og totalt produsert kvantum

Kilde: Statistisk sentralbyrå (SSB)

	2010	2019	2020	2021*
Kg/daa	2517	2843	3151	3095
Totalt prod. kvantum, tonn	333200	332200	361200	368900

*Tallene er foreløpige

Tabell 4. Sertifisert settepotetproduksjon. Kilde: Mattilsynet

	2014	2019	2020	2021	2022
Areal, daa	9144	9214	9491	9189	8923
Tonn, omsatt*	8188	10493	11162	10859	-
Omsatt kg/daa	895	1139	1176	1182	-
Vraking etter vekstkontr. %	8,4	5,4	5,5	6,0	7,9

* Vær OBS på at omsatt kvantum er det som ble solgt påfølgende vinter/vår. (eks. 11 162 tonn ble solgt våren 2021)

som de mest vanlige størrelsessorteringene. Ved gjenbruk av egne settepoteter (klassen blir da automatisk nedklassifisert) er det ofte vanlig å bruke overstørrelser, dvs. + 50-55 mm, slik at settepotetmengden pr. daa ofte blir på rundt 350 kg/daa. Flere settepotetdyrkere har en kombinasjonsproduksjon mellom konsum-/industrileveranse og settepotetproduksjon. Dersom en går ut fra en middels settepotetmengde på 250 kg/daa, ble det satt ca. 29 700 tonn settepoteter i 2022 (totalt potetareal var ca. 118 905 daa). Det betyr at 36,6 % av settepotetene som ble satt i 2022 var sertifiserte. Dette er 2 prosentpoeng reduksjon fra 2021.

Sortene det var størst salg av (tonn) for setting våren 2022 var (omsetning 2021 i parentes): Asterix 1 505 (1 740), Lady Claire 1 314 (1 482), Fakse 718 (957), Folva 1 003 (939), Innovator 1 082 (902), Mandel, klon1 og 6 837 (838), Nansen 211 (297), Beate 153 (200), Kerrs Pink 178 (143), Anouk 193 (144), Laila 178 (275), Pimpernel 135 (134) og Celandine 157(71) tonn. Av de tidlige sortene var det størst omsetning (tonn) av Solist 409 (524), Colomba 489 (304), Rutt 135 (194), Arielle 58 (89), Berle 166 (144), Hassel 131 (151) og Juno 65 (87). Typiske industrisorter hadde følgende omsetning: Peik 217 (160), Oleva 162 (146), Fontane 193 (144), Saturna 104 (129), Kiebitz 95 (48) og Kuras 268 (224) tonn. Av de øvrige sortene ble det omsatt mindre enn 100 tonn pr. sort.

Andel vraket settepotetareal i 2022 var på 7,9 % (6,0 % i 2021) før vintertesten. Det var 18 partier (av totalt 301 partier) som representerte 712 daa som ble vraket etter vekstkontrollen i sommer. Viktigste årsaker var PVA/PVY virus. Av disse ble 4 partier (tre med Asterix og ett med Peik) på totalt 264 daa vraket på grunn av stengelrâte. Ett parti av Kerrs Pink på 8 daa ble vraket fordi avstanden til ukontrollert areal var for liten, mens ett parti av Pimpernel på 28 daa ble vraket pga. jordboende virus. Lagerkontroller høsten 2022 viste at det var meget bra kvalitet på lager innunder jul. Innhøstingsforholda var stort sett meget gode uten for mye nedbør eller frost. Kvaliteten på settepotetene ser så langt meget bra ut med lite skurv og stor andel i rett settepotetstørrelse. Lunarossa er faset ut i 2022. Erika ble faset ut (2021) til fordel for den nye sorten Celandine i neste års settepotetdyrking. Aksel og Troll er også faset ut. Monte Carlo, Toronto og PO3-19-21 er nye sorter i avlen.

I sertifisert avl i Norge er maksimumsgrensa for å få godkjent en sertifisert vare et maksimalt innhold av virus og stengelrâte på 1,0 % hver ved vekstkontroll, og 10 % virus i vintertest i klasse C (sertifisert). Det meste av settepotetene som omsettes er forøvrig basiskvalitet (klasse B) med maks. 0,5 % stengelrâte, 0,5 % virus i åkeren og maks. 4 % virus i vintertest etterpå. Rapportene fra vintertestene viser at det generelt var mindre virus enn i 2021.